

Demografické výzvy v kontextu udržitelnosti destinace: Asiaté (nejen) v Praze

Markéta Novotná & Josef Kunc

Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra regionální ekonomie a správy

Úvodní východiska

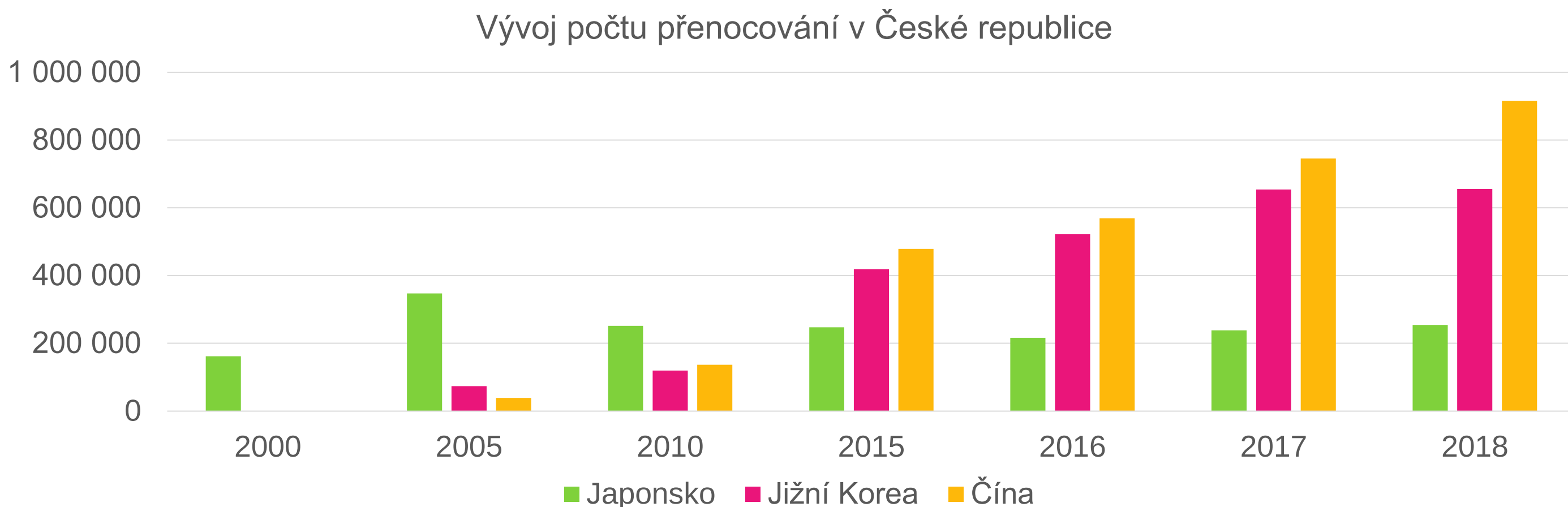
V důsledku demografického vývoje dochází ke změnám, které do určité míry působí na různé aspekty ekonomiky. Z toho důvodu je i cestovní ruch jako multioborová disciplína ovlivňován demografickými trendy. Proměnné jako stárnutí populace, změna hodnot a životního stylu formují poptávku a působí na návštěvnost destinací. V různých regionech tak dochází ke změnám charakteru rozvoje cestovního ruchu i jeho intenzity, což může vyvolávat **tlak na konkurenceschopnost destinací a jejich udržitelný rozvoj**.

Významným dynamicky se rozvíjejícím zdrojovým trhem se stává **asijský kontinent**, kde lze zaznamenat největší **růst střední třídy, silný populační tlak** a také nejvýraznější **nárůst poptávky po cestování** (OECD, 2018 Tourism Trends and Policies). Výzvu pro český cestovní ruch proto představuje zejména ekonomický růst nových lídrů Číny a Jižní Koreje. Tento poptávkový segment vykazuje v českých destinacích vysoce rostoucí trend, a proto je nutné zabývat se také jeho demografickými charakteristikami a spotřebitelskými preferencemi. Všechny tyto demografické, společenské a ekonomické změny mají totiž dopad na cestovní ruch, neboť **odrážejí odlišné preference, zkušenosti, technologickou vyspělost či požadavky** na komfort a individualizaci služeb.

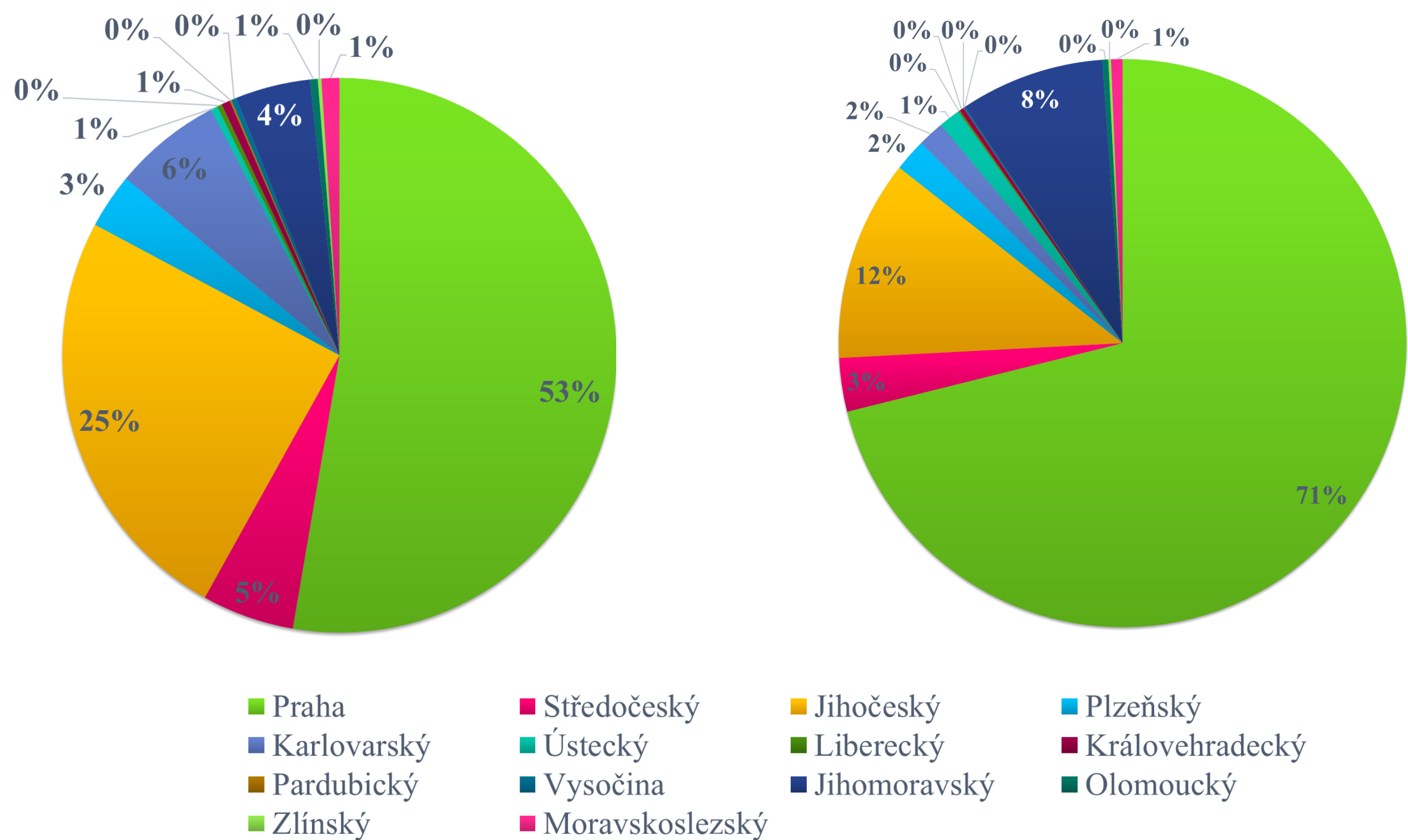
Příspěvek se proto s využitím statistických dat zaměřuje na **vývojové tendence a spotřebitelské chování návštěvníků** z těchto zdrojových zemí, které na základě terénního šetření doplňuje o jejich obecnou typizaci a prostorovou koncentraci v **historickém centru Prahy**.

Současné trendy a vývojové tendence v České republice

Z uvedeného grafu je zřejmé, že dochází ke **kontinuálnímu nárůstu** počtu přenocování hostů z Číny a Jižní Koreje. Jejich zastoupení je největší v **Praze a Jihočeském kraji**. Dle ČSÚ se v Praze dokonce jedná o **300% nárůst** turistů příježdějících z těchto zemí. Hosté z Asie se na celkovém počtu přenocování nerezidentů v Praze v roce 2017 podíleli 15,8 %. Návštěvnost z Asie tak stoupla na **1,2 milionu hostů**, přičemž téměř polovinu tohoto množství tvořili právě Jihokorejci a Číňané, jejichž meziroční přírůstky (**Jižní Korea +27,1 %, Čína +25,9 %**) patří k nejvyšším (PCT, 2018 Annual Report).

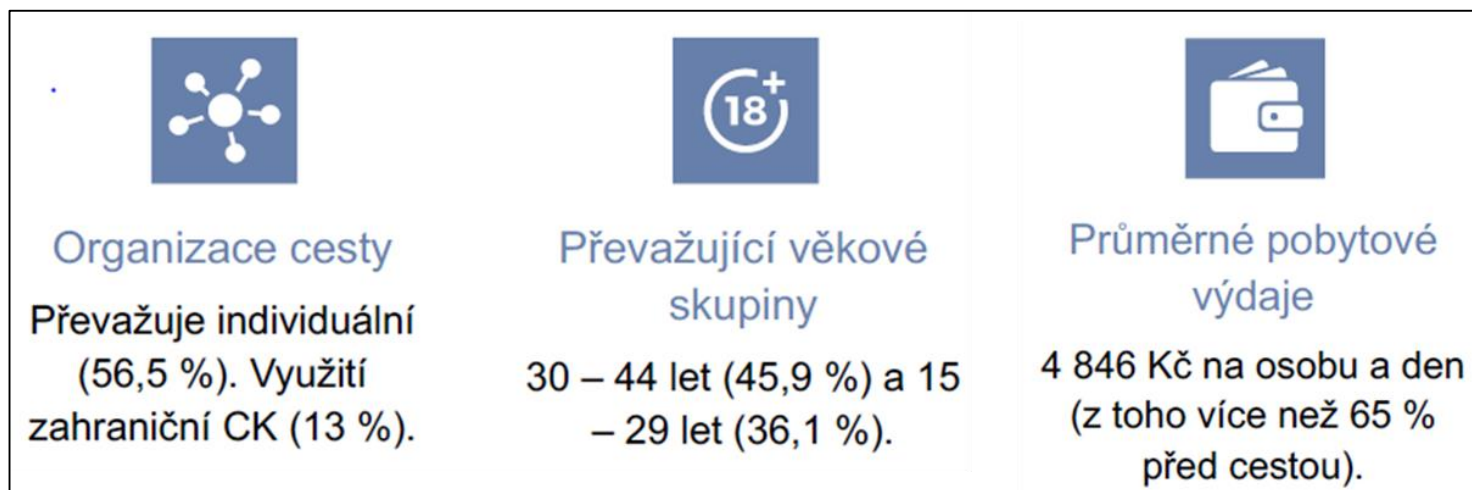

Zastoupení hostů z Číny v HUZ v krajích (2018) Zastoupení hostů z Jižní Koreje v HUZ v krajích (2018)

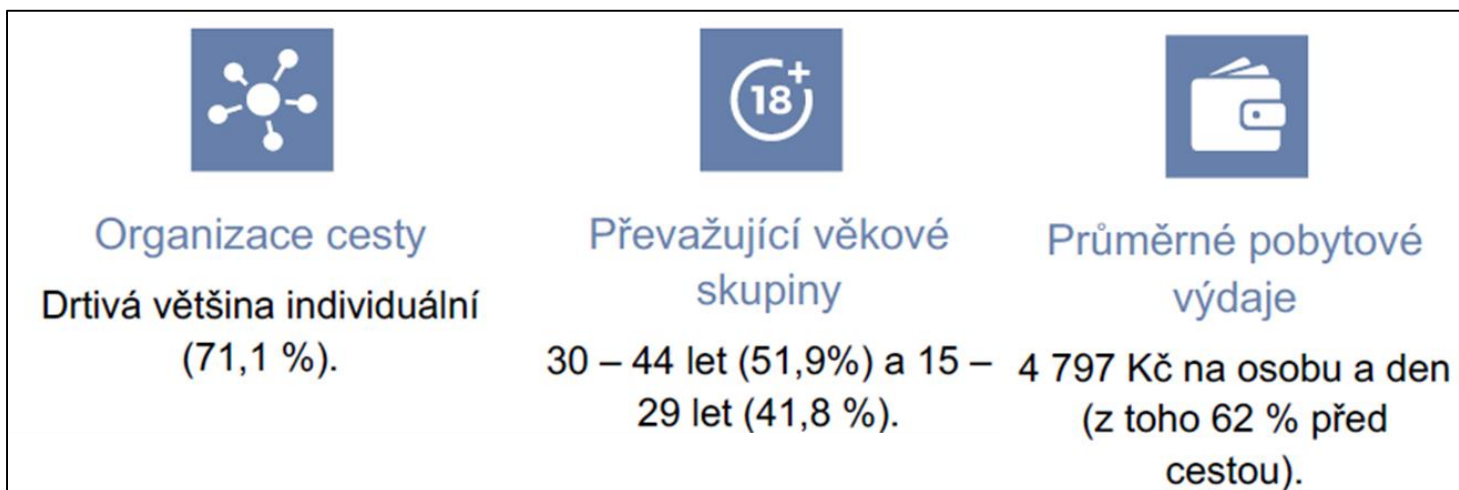

Zdroj: Vlastní zpracování dle Veřejné databáze ČSÚ (2019)

Základní charakteristiky čínského trhu

Základní charakteristiky jihokorejského trhu

Zdroj: Country reports CzechTourism (2018)

Vzhledem k rostoucí mobilitě tito návštěvníci však zůstávají v destinaci jen krátkou dobu (stráví zde méně pobytových dnů, avšak vynakládají během pobytu vyšší výdaje). U Čínských návštěvníků tak průměrná délka pobytu v České republice činila v roce 2018 **1,58 noci** a u Jihokorejci **1,48 noci**.

Jejich motivace cestovat do České republiky souvisí s **poznáním evropské kultury a tradic**, přičemž akcent je kladen zejména na památky UNESCO. Mezi jejich obecné cestovatelské zvyklosti patří poznávání, městská turistika, nakupování a odpočinek. Běžná je **návštěva měst** v kombinaci s okolními státy. Návštěva Prahy tak bývá v rámci balíčků nejčastěji kombinovaná s Vídní či Budapeští (CzechTourism, 2018 Country reports).

Související vlivy z hlediska udržitelnosti

Historická centra měst jsou obecně jednou ze specifických oblastí, které bývají vystaveny tlaku velkého počtu návštěvníků. Tyto oblasti jsou výrazně citlivé na využívání centrálního prostoru a **na vytlačování městotvorných funkcí** (Russo, 2002). Jelikož městský cestovní ruch nabývá na významu, dochází v těchto lokalitách k utváření tzv. **městských turistických okrsků**, které jsou charakteristické koncentrací atraktivit a služeb cestovního ruchu a tím i silnou koncentrací návštěvníků (Pearce, 2001; Dumbrovská a Fialová, 2016; Postma a Schmuecker, 2017). V případě nekontrolovatelného rozvoje cestovního ruchu může docházet k řadě **negativních dopadů**, kterými jsou např. turistická ghetizace, zvýšená kriminalita, snížená kvalita vody, znečištění či cenová inflace (Hall a Page, 2006). Zmíněné negativní dopady se projevují zvláště v těch destinacích, v nichž dochází z důvodu jejich značné popularity ke **kongesci** a nadměrnému přetížení veřejných prostor (Riganti a Nijkamp, 2008).

Dlouhodobý problém nadměrného shromažďování návštěvníků a jejich **vlivu na místní komunity** a životní prostředí označila poprvé v roce 2016 společnost Skift pojmem „overtourism“, který reflektuje zejména problémy související s řízením rostoucí intenzity cestovního ruchu a **utvářením politických opatření** ve spolupráci s místními aktéry. Již několik desítek let (Wagar, 1964) před vznikem tohoto v současnosti módního slova se hovořilo o **přetížení vybraných destinací** a byla definována **únosná kapacita** cestovního ruchu, jako maximální počet lidí, kteří mohou současně navštívit destinaci, aniž by ničili její fyzické, ekonomické a **sociokulturní prostředí**.

Výsledky terénního šetření

Není divu, že i Praha čelí **kongesci veřejného prostoru** a dalším negativním dopadům cestovního ruchu souvisejícím s **vysokou koncentrací návštěvníků**. K prostorové koncentraci dochází zejména u hlavních TOP památek, které lze označit jako „**hotspots**“. Zde je také největší koncentrace asijských návštěvníků.

Zdroj: Vlastní výzkum (únor 2019)

Na základě přímého pozorování, které bylo realizováno v únoru 2019 v centru Prahy, v komparaci s předchozími zkušenostmi s tímto poptávkovým segmentem v rámci výzkumu ve dvou modelových italských městech – Benátkách a Florencii (více Novotná a Kunc, 2019) lze zobecnit hlavní charakteristiky návštěvníků z Asie do následujících bodů:

Technologická vybavenost, důraz na digitalizaci – smartphony, selfie tyče
Převažující zastoupení Generace Y a Z – specifické vzorce spotřeby a komunikace
Bonitní klientela – důraz na luxusní produkty a suvenýry
Výskyt ve skupinkách – rodiny či skupiny přátel
Koncentrace na místech s masovou návštěvností – krátký čas na návštěvu TOP cílů
Specifické chování – konzumní zájem o tradici a kulturu, amerikanizace

Závěry a diskuze

Významné **globální trendy** vyvolávající změny ve společnosti, jako demografické, ale i související společenské a ekonomické změny, stejně jako trendy v oblasti technologií a rozvoje nejnovějších dopravních systémů s sebou nesou tlak také na udržitelný a konkurenceschopný rozvoj destinací. V souvislosti s **mnohostranným poptávkovým posunem**, způsobeným změnami ve společnosti a vznikem nových spotřebitelských segmentů, je vyvíjen tlak na přizpůsobení produktů a tvorbu nových balíčků a vznik alternativních forem cestovního ruchu, které by více reagovaly na specifické potřeby, životní styl, zkušenosti a kreativitu spotřebitelů. Tento tlak vyžaduje ze strany poskytovatelů služeb větší flexibilitu, využívání technologií, vylepšení obchodních strategií a nutnost plánování (Skift, 2018).

Přehodnocení dlouhodobého i krátkodobého plánování je nezbytné i kvůli očekávanému zvyšování návštěvnosti z lidnatých asijských států, a to za účelem nepřekročení ekologické únosnosti a zajištění kvality života obyvatel destinace (Dioko a So, 2017). Klíčovým parametrem pro destinační management se stává délka pobytu těchto návštěvníků (Gössling a kol., 2018). Jelikož Asiaté inklinují ke kratším pobytům či jednodenním návštěvám, stejně jako mladší generace cestující typicky častěji, ale na kratší dobu (OECD, 2018), hrozí kvůli zvyšování návštěvnosti přetížení veřejné infrastruktury, ohrožení kulturního dědictví a zhoršení zážitku návštěvníka (Peeters a kol., 2018). Tento problém se může vyskytnout obzvláště v městských destinacích (v ČR kromě Prahy i Český Krumlov; v kontextu Evropy potom většina historických měst), které lákají velké množství návštěvníků. Nezbytnou podmínkou pro udržitelnost je v tomto případě vzájemná spolupráce veřejného a soukromého sektoru (Skift, 2018).

Použití zdroje a kontakty

- DIOKO, L. D. A., SO, A. S., (2017). Residents' quality of life and visitors' quality of experience: Revisiting tourism carrying capacity in Macao. Worldwide Hospitality and Tourism Themes, vol. 9, no. 3, pp. 349-360. ISSN 1755-4217. DOI 10.1108/WHATT-02-2017-0006.
- DUMBROVSKÁ, V., FIALOVÁ, D., (2014). Tourist intensity in capital cities in central Europe: Comparative analysis of tourism in Prague, Vienna and Budapest. Czech Journal of Tourism, vol. 3, no. 1, pp. 5-26. ISSN 1805-9767. DOI 10.2478/cjot-2014-0001.
- CZECHTOURISM, (2018). Country reports. Dostupné na <https://www.czechtourism.cz/institut-turismu/marketingovy-vyzkum/country-reporty/>.
- ČSÚ, (2019). Veřejná databáze. Dostupné na <https://vdb.czso.cz/>.
- GÖSSLING, S., SCOTT, D., HALL, C. M., (2018). Global trends in length of stay: implications for destination management and climate change. Journal of Sustainable Tourism, vol. 26, no. 12, pp. 1-15. ISSN 1747-764. DOI 10.1080/09669582.2018.1529771.
- HALL, C. M., PAGE, S., (2006). The geography of tourism and recreation: environment, place and space. 3rd ed. London: Routledge. ISBN 0-415-33560-4.
- NOVOTNÁ, M., KUNC, J., (2019). Více je lépe? Intenzita cestovního ruchu a její vliv na udržitelnost destinace. In XXII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků.
- OECD, (2018). Tourism Trends and Policies. Paris: OECD Publishing. ISBN 978-92-64-28739-6. DOI 10.1787/tour-2018-en.
- PCT, (2018). Annual report 2017. Dostupné na: <https://www.praguecitytourism.cz/en/pct/annual-reports>.
- PEARCE, D. G., (2001). An integrative framework for urban tourism research. Annals of Tourism Research, vol. 28, no. 4, pp. 926-946. ISSN 0160-7383. DOI 10.1016/S0160-7383(00)00082-7.
- PEETERS, P. M., GÖSSLING, S., KLJIS, J., MILANO, C., NOVELLI, M., DIJKMANS, C. H. S., MITAS, O., POSTMA, A., (2018). Research for TRAN Committee – Overtourism: impact and possible policy responses. Brussels: European Union. ISBN 978-92-846-4406-3. DOI 10.2861/919195.
- POSTMA, A., (2018). Research for TRAN Committee – Overtourism: impact and possible policy responses. Brussels: European Union. ISBN 978-92-846-4406-3. DOI 10.2861/919195.
- RIGANTI, P., NIJKAMP, P., (2008). Congestion in popular tourist areas: a multi-attribute experimental choice analysis of willingness-to-wait in Amsterdam. Tourism Economics, vol. 14, no. 1, pp. 25-44. ISSN 2044-0375.
- RUSSO, A. P., (2002). The "vicious circle" of tourism development in heritage cities. Annals of Tourism Research, vol. 29, no. 1, pp. 165-182. ISSN 0160-7383. DOI 10.1016/S0160-7383(01)00029-9.
- SKIFT, (2018). Megatrends defining travel in 2018. ISBN 978-0-9986958-1-5. Dostupné z: <https://skift.com/wp-content/themes/skift/img/megatrends-2018/Skift-Megatrends-2018.pdf>.
- WAGAR, J. A., (1964). The carrying capacity of wild lands for recreation. Forest Science, vol. 10, no. 2, pp. 1-24.

Příspěvek byl zpracován v rámci projektu specifického výzkumu na Masarykově univerzitě „Udržitelnost destinace pod tlakem globálních trendů v cestovním ruchu“ (MUNI/A/1166/2018).

Ing. Markéta Novotná, Ph.D. (Marketa.Novotna@econ.muni.cz) doc. RNDr. Josef Kunc, Ph.D. (Josef.Kunc@econ.muni.cz)
Ekonomicko-správní fakulta Masarykovy univerzity
Lipová 41a, 602 00 Brno